

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 298/2012-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 26. júna 2012 predbežne prerokoval sťažnosť spoločnosti M., Pozsonyi út 56,1133 Budapešť, Maďarská republika, zastúpenej advokátskou kanceláriou Legal Counsels, s. r. o., Tallerova 10, Bratislava, v mene ktorej koná advokát JUDr. Gabriel Havrilla, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a základného práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 3 Co 15/2011 z 5. apríla 2012 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť spoločnosti M. **o d m i e t a** pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky na jej prerokovanie.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 8. júna 2012 doručená sťažnosť spoločnosti M. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a základného práva na spravodlivé súdne konanie

podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 3 Co 15/2011 z 5. apríla 2012 (ďalej len „uznesenie krajského súdu“).

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že v právnej veci navrhovateľa „*G., Cyperská republika, proti odporcovi Slovenská republika – Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky*“ sa v odvolacom konaní pred krajským súdom sťažovateľka domáhala vstupu do konania ako vedľajší účastník na strane navrhovateľa, a to podaním z 28. marca 2012 doručeným krajskému súdu 4. apríla 2012 z dôvodu, že ako oprávnená má voči navrhovateľovi ako povinnému v exekučnom konaní pohľadávku; exekučné konanie sa vedie v súčasnosti na Okresnom súde Košice II a nie je právoplatne skončené.

Krajský súd ako prvostupňový súd o návrhu sťažovateľky rozhodol napadnutým uznesením tak, že nepripustil sťažovateľku do konania ako vedľajšieho účastníka na strane navrhovateľa, čím jej odňal možnosť zúčastniť sa konania ako vedľajšiemu účastníkovi, a tým porušil jej označené základné právo. Krajský súd podľa sťažovateľky „*rozhodoval v jasnom rozpore s relevantnou právnou normou teda v rozpore s Občianskym súdnym poriadkom*“.

K tomu cituje ustanovenie § 93 ods. 3 a 4 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), ako príklad uvádza judikáтуру Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) a cituje z jeho rozhodnutí sp. zn. 1 Cdo 234/2004, sp. zn. 8 SŽ 43/2007, sp. zn. 2 Cdo 93/2009 a sp. zn. 3 Cdo 319/2009 a tiež rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky.

Podľa sťažovateľky sa krajský súd „*uvedenými ustanoveniami zákona, ako ani judikátúrou Najvyššieho súdu Slovenskej republiky dôsledne neriadil, nakoľko o neprípustnosti rozhodol bez toho, že by niektorý z účastníkov namietol neprípustnosť vstupu sťažovateľa(ky) ako vedľajšieho účastníka do konania. Týmto zjavne porušil základné práva navrhovateľa na súdnu ochranu.*“.

V petite sťažnosti na základe uvedeného sťažovateľka žiadala vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie jej základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu s tým, aby bolo napadnuté uznesenie zrušené a vec mu bola vrátená na nové konanie a rozhodnutie. Sťažovateľka sa zároveň domáha náhrady trov konania.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto zákonného ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Porušenie citovaných článkov ústavy a dohovoru vidí sťažovateľka v tom, že krajský súd v rozpore s judikatúrou najvyššieho súdu jej odňal možnosť konať pred súdom, keď nevyhovel jej návrhu na vstup do konania ako vedľajšieho účastníka na strane navrhovateľa a nesprávne aplikoval príslušné ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku.

Podľa § 93 ods. 1 OSP ako vedľajší účastník môže sa popri navrhovateľovi alebo odporcovi zúčastniť konania ten, kto má právny záujem na jeho výsledku, pokiaľ nejde o konanie o rozvod, neplatnosť manželstva alebo určenie, či tu manželstvo je alebo nie je.

Podľa § 93 ods. 3 OSP do konania vstúpi buď z vlastného podnetu alebo na výzvu niektorého z účastníkov urobenú prostredníctvom súdu. O prípustnosti vedľajšieho účastníctva súd rozhodne len na návrh.

Podľa § 93 ods. 4 OSP v konaní má vedľajší účastník rovnaké práva a povinnosti ako účastník. Koná však iba sám za seba. Ak jeho úkony odporujú úkonom účastníka, ktorého v konaní podporuje, posúdi ich súd po uvážení všetkých okolností.

Podľa § 58 ods. 1 OSP súd odpustí zmeškanie lehoty, ak ju účastník alebo jeho zástupca zmeškal z ospravedlniteľného dôvodu, a bol preto vylúčený z úkonu, ktorý mu patrí. Návrh treba podať do pätnástich dní po odpadnutí prekážky a treba s ním spojiť i zmeškaný úkon.

Podľa § 58 ods. 2 OSP súd môže na žiadosť účastníka priznať odkladný účinok návrhu, aby sa odpustilo zmeškanie lehoty.

Podľa § 201 OSP účastník môže napadnúť rozhodnutie súdu prvého stupňa odvolaním, pokiaľ to zákon nevyklučuje. Ak z právneho predpisu vyplýva určitý spôsob vyrovnania vzťahu medzi účastníkom a vedľajším účastníkom, môže podať odvolanie aj vedľajší účastník.

Podľa § 204 ods. 1 OSP odvolanie sa podáva do 15 dní od doručenia rozhodnutia na súde, proti rozhodnutiu ktorého smeruje. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy.

Podľa § 204 ods. 2 OSP odvolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo podané po uplynutí lehoty podľa odseku 1 preto, že sa odvolateľ spravoval nesprávnym poučením súdu o lehote na podanie odvolania. Ak rozhodnutie neobsahuje poučenie o lehote na podanie odvolania alebo ak obsahuje nesprávne poučenie o tom, že odvolanie nie je prípustné, možno podať odvolanie do troch mesiacov od doručenia.

Podľa § 204 ods. 3 OSP odpustenie zmeškania lehoty na odvolanie nie je prípustné, ak ide o odvolanie proti rozsudku, ktorým bolo vyslovené, že sa manželstvo rozvádza, že je neplatné alebo že nie je. V týchto prípadoch neplatí tiež ustanovenie odseku 2 druhej vety.

V § 202 ods. 1 až 4 OSP sú uvedené zákonné dôvody, kedy nie je odvolanie prípustné.

Zo sťažnosti vyplýva, že krajský súd uznesením sp. zn. 3 Co 15/2011 z 5. apríla 2012 rozhodol ako prvostupňový súd o návrhu sťažovateľky na vstup do odvolacieho konania ako vedľajšieho účastníka na strane navrhovateľa tak, že ju nepripustil do konania. V poučení svojho rozhodnutia krajský súd uviedol: „Proti tomuto uzneseniu odvolanie nie je prípustné.“

Sťažovateľka sa preto obrátila v tejto veci na ústavný súd, aby posúdil, či krajský súd postupoval v súlade s príslušnými ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku a judikatúrou najvyššieho súdu.

Sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy sa vyznačuje okrem iného tým, že je založená na princípe subsidiarity. Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažovateľkinej sťažnosti prihliadal na vymedzenie svojej právomoci v ustanovení čl. 127 ods. 1 ústavy, podľa ktorého rozhoduje ústavný súd o individuálnych sťažnostiach fyzických osôb alebo

právnických osôb vo veci namietaného porušenia ich základných práv alebo slobôd v tých prípadoch, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Je to tak preto, že predovšetkým všeobecné súdy sú povolané na ochranu základných práv a slobôd fyzických osôb a právnických osôb a až v prípade, ak nie je dosiahnutá náprava v rámci režimu všeobecného súdnictva, môže sa uplatniť ochrana poskytovaná ústavným súdom, ale aj to iba v obmedzenom rozsahu z hľadiska kritérií ústavnej akceptovateľnosti (m. m. II. ÚS 55/98, I. ÚS 33/03) sťažnosťou namietaného rozhodnutia, resp. postupu, ktorý predchádzal jeho vydaniu.

Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany základného práva alebo slobody môže alebo mohol domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (I. ÚS 103/02, IV. ÚS 115/07, IV. ÚS 203/09).

Právomoc najvyššieho súdu v danom prípade preskúmať prvostupňové rozhodnutie krajského súdu v rámci odvolacieho konania proti rozhodnutiu o nepripustení vedľajšieho účastníka do konania vylučuje v zmysle ustanovenia čl. 127 ods. 1 ústavy právomoc ústavného súdu vo vzťahu k tomuto rozhodnutiu vydanému v prvostupňovom konaní.

Na tom nemení nič skutočnosť, že krajský súd sťažovateľku nesprávne poučil, že odvolanie v tejto veci nie je prípustné.

Je nepochybné, že sťažovateľka sa domáhala vstupu do konania ako vedľajší účastník a krajský súd o jej návrhu rozhodol tak, že sťažovateľka nepreukázala právny záujem na výsledku sporu v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 185/2004 („o určenie, že odporca nemá voči navrhovateľovi právo na vrátenie majetku“) a do konania ju ako vedľajšieho účastníka nepripustil. Keďže ide o prvostupňové rozhodnutie, v zmysle § 201 a § 202 OSP je proti takémuto rozhodnutiu odvolanie prípustné, teda sťažovateľka sa mala danými ustanoveniami riadiť a podať proti nemu odvolanie.

Ústavný súd pritom vychádzal aj zo svojej judikatúry a tiež judikatúry najvyššieho súdu, pretože k základným zásadám spravodlivého procesu okrem požiadavky nezávislého a nestranného rozhodovania, vylúčenia ľubovôle v súdnej jurisdikcii a pod. náleží tiež ústavná požiadavka preskúmania rozhodnutia súdu nižšieho stupňa súdom vyššieho stupňa, pretože len tak sa naplňuje ústavne zaručené základné právo na súdnu ochranu a z nej vyplývajúce právo na spravodlivý proces. Pokiaľ teda Občiansky súdny poriadok výslovne neustanovuje, že takéto uznesenie nie je možné napadnúť odvolaním, a ide o prvostupňové rozhodnutie, ústavný súd je toho názoru, že proti takémuto rozhodnutiu je odvolanie možné a prípustné, aj pokiaľ ide o osobu, ktorá sa považuje za vedľajšieho účastníka.

Dvojinštančnosť konania je ústavnoprocený princíp, ktorému musí byť podriadená aj organizačná sústava súdov so zákonom ustanovenou pôsobnosťou jednotlivých stupňov súdov (m. m. II. ÚS 195/06).

Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje konkrétne aj na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 8 Sžo 36/07 z 24. januára 2008 (vydané v správnom súdnictve), ktorým najvyšší súd konštatoval, že proti uzneseniu o nepripustení vedľajšieho účastníka je prípustné odvolanie, aj keď prvostupňový súd v poučení tiež uviedol, že proti rozhodnutiu odvolanie nie je prípustné (tak, ako to bolo aj v prípade sťažovateľky).

Najvyšší súd vecne tiež rozhodoval o odvolaniach iných vedľajších účastníkov, ktorým krajské súdy ako prvostupňové súdy nevyhoveli a nepripustili ich vstup do konania z rôznych dôvodov (pozri napr. uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 5 Obo 20/2006 z 27. februára 2008 a sp. zn. 6 Obo 34/2008 z 12. marca 2008).

Vychádzajúc z uvedenej judikatúry ústavný súd je tiež toho istého právneho názoru ako najvyšší súd, že proti prvostupňovému rozhodnutiu o nepripustení vedľajšieho účastníka do konania je prípustné odvolanie, a hoci krajský súd nesprávne poučil sťažovateľku o opravnom prostriedku v jej veci, táto, zastúpená kvalifikovaným právnym zástupcom, mala rozhodne opravný prostriedok (odvolanie) proti prvostupňovému rozhodnutiu krajského súdu podať na najvyšší súd, čo však z jej sťažnosti nevyplýva, ale priamo sa obrátila so sťažnosťou na ústavný súd.

Keďže pred ústavným súdom tu existoval najvyšší súd, ktorý mal ako príslušný odvolací súd konať v tejto veci, ústavný súd vychádzajúc z princípu subsidiarity zakotvanej v čl. 127 ods. 1 ústavy odmietol jej sťažnosť pre nedostatok svojej právomoci podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde bez toho, aby sa vecne zaoberal opodstatnenosťou jej námietok vznesených v sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. júna 2012